

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ


"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з навчально-методичної роботи
Каріна НЕМАШКАЛО

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність 073 "Менеджмент"
Освітній рівень другий (магістерський)
Освітня програма Управління фінансово-економічною безпекою

Статус дисципліни обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Завідувач кафедри

міжнародних економічних відносин



Ірина ОТЕНКО

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин.

Протокол № 1 від 31.08.2022 р.

Розробник(и):

ІВАНІЄНКО ВІКТОР ВАСИЛЬОВИЧ, к. е. н., професор.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Однією з пріоритетних проблем, які виникають перед суб'єктом господарювання в умовах сучасної економіки – управління безпекою розвитку соціально-економічних систем. Відсутність функціонування механізму управління безпекою розвитку соціально-економічних систем, здатного ефективно протидіяти загрозам, забезпечувати використання наявного потенціалу і в цілому підтримувати належний стан економічної безпеки підприємства зумовлює необхідність формування системи спеціальних знань з цієї проблеми. Дані знання є необхідними для роботи керівників, економістів, консультантів із питань оцінювання, бізнес-планування й розроблення бізнес-планів з управління та забезпечення економічної безпеки підприємств, залучення інвестицій, маркетингу й маркетингових досліджень та ін. Також знання, отримані під час вивчення дисципліни, можуть бути реалізовані в подальшій дослідній діяльності в якості викладача, наукового співробітника в галузі економіки та ін.

Навчальна дисципліна "Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем" є обов'язковою у навчальному плані підготовки магістрів за спеціальністю 073 «Менеджмент» (освітня програма - "Управління фінансово-економічною безпекою"). Ця дисципліна є самостійним розділом економічної науки, що вивчає особливу сферу економічних відносин із погляду теорії управління та конкуренції й пов'язану з визначенням шляхів забезпечення безпеки розвитку підприємств та досягнення конкурентних переваг й розроблення на цій основі заходів щодо посилення конкурентної позиції підприємства на ринку.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на засвоєння основ теорії управління підприємствами та прийняття управлінських рішень, методів та прийомів оцінки умов розвитку підприємств у сучасних тенденціях та факторах розвитку підприємницької діяльності на достатньому рівні безпеки, формування вмінь і навичок пошуку, обробки, аналізу, інтерпретації інформації щодо діяльності промислового підприємства та його конкурентів, формування практичних навичок щодо аналізу конкурентного стану підприємств та можливостей його підвищення на умовах безпечного його розвитку.

Дисципліна спрямована на засвоєння базових знань для поглибленого вивчення діяльності промислових підприємств як учасників конкурентної боротьби на ринку, формування у студентів знань з загальних особливостей управління безпекою розвитку соціально-економічних систем, з питань організаційної, інформаційної та аналітичної складових механізму управління безпекою розвитку соціально-економічних систем в сучасних умовах господарювання.

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем» є надання здобувачам вищої освіти необхідних теоретичних знань і практичних навичок щодо управлінських аспектів забезпечення безпеки розвитку соціально-економічних систем в сучасних умовах господарювання.

Завданнями навчальної дисципліни є: засвоєння основ теорії управління підприємствами та прийняття управлінських рішень; формування вмінь і навичок пошуку, обробки, аналізу, інтерпретації інформації щодо діяльності промислового підприємства та його конкурентів; вивчення інструментів обґрунтування напрямів безпеки розвитку підприємств та досягнення конкурентних переваг й розроблення на цій основі заходів щодо посилення конкурентної позиції підприємства на ринку.

Предметом навчальної дисципліни є: процеси управління безпекою розвитку соціально-економічних систем

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Організація та управління фінансово-економічною безпекою	Правове забезпечення безпеки суб'єктів господарської діяльності України
Обліково-аналітичне забезпечення економічною безпекою	Наукове та методичне забезпечення діяльності фахівців з фінансово-економічної безпеки
Соціальна складова управління фінансово-економічною безпекою	Безпекоорієнтований менеджмент

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	РН1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.
СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями безпеко-орієнтованого розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани	РН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення
ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління	РН3. Проектувати ефективні системи управління організаціями
ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети СК7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість	РН4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї
СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями безпеко-орієнтованого розвитку, розробляти і	РН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах

реалізувати відповідні стратегії та плани	
ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	
СК1 Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів	РН6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність
СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію	
ЗК2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)	РН7. Організувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті
ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій	РН8. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією
СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми	РН10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач
СК10. Здатність до управління організацією та безпекою її розвитку	РН12. Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом)
ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	
СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями безпеко-орієнтованого розвитку, розробляти і реалізувати відповідні стратегії та плани	РН13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу)
СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію	
СК12. Здатність до забезпечення фінансово-економічної безпеки на різних рівнях (міжнародний, національний, регіональний, підприємства, безпека підприємця).	РН15. Забезпечувати фінансово-економічну безпеку на різних рівнях (міжнародний, національний, регіональний, підприємства, безпека підприємця)

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управління та розробки управлінських рішень.

Тема 1. Теорія управління, принципи і вимоги до управлінських рішень

Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем

Тема 3. Програмно-цільове управління та управлінські рішення

Тема 4. Підготовка проектів управлінських рішень

Тема 5. Управлінські рішення в системі управління соціально-економічних систем

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти управління безпекою розвитку соціально-економічних систем.

Тема 6. Система управління економічною безпекою підприємства

Тема 7. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища розвитку підприємства

Тема 8. Аналіз діяльності конкурентів

Тема 9. Фінансово-економічна безпека підприємства в умовах його розвитку

Тема 10. Аналітичне забезпечення формування та реалізації безпечних стратегій розвитку підприємств

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем» для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних/практичних заняттях передбачено застосування таких методів навчання як: міні-лекції (Тема 5, 10), групова робота (Тема 4,8), кейс-технології (Тема 2), семінари-дискусії (Теми 1,3,6), ділові ігри (Тема 5,7), ситуаційні завдання (Тема 1,9). Під час проведення лекційних та практичних занять використовуються: пояснювально-ілюстративний, репродуктивні, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький методи викладання.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання.

Практичні (семінарські) заняття:

- поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

а) активна участь у дискусіях на практичних заняттях – максимум 10 балів, та презентації матеріалу доповідей на практичних заняттях по 3 бали максимум за одну презентацію (всього – максимум 12 балів);

б) проведення письмової контрольної роботи (6 балів за кожну) - всього – максимум 12 балів; Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля: включає розрахункове завдання (2 бали), теоретичні питання (2 бали), тести (2 бали) (всього – 6 балів за контрольну роботу максимум).

в) 2 експрес-опитування по 3 бали за кожне (всього - 6 балів максимум).

- модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з

логічно завершеної частини дисципліни. За бездоганне виконання завдань модульної письмової роботи студент отримує 12 балів максимум за кожне (включає розрахункове завдання (4 бали), теоретичні питання (4 бали), тести (4 бали)). Таким чином, за відмінне виконання двох модульних робіт буде нараховано максимум 24 бали.

Практичні (семінарські, лабораторні) заняття:

Активна участь у дискусіях на практичних заняттях – 10 балів;

Презентації доповідей - 12 балів.

Письмові контрольні роботи – 12 балів;

Модульні контрольні роботи – 24 балів;

Експрес-опитування – 6 балів;

Самостійна робота:

б) захист індивідуального завдання (28 балів);

в) перевірка есе за обраною тематикою (всього - 8 балів);

Підсумкова кількість балів максимальна:

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управління та розробки управлінських рішень			
ТЕМА 1. Теорія управління, принципи і вимоги до управлінських рішень	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 1. Теорія управління, принципи і вимоги до управлінських рішень	-	-
	Практичне заняття за темою 1	Активна робота в аудиторії.	-
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	-	-
ТЕМА 2. Системний аналіз управлінських проблем	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 2. Системний аналіз управлінських проблем	-	-
	Практичне заняття за темою 2	Активна робота в аудиторії. Експрес-опитування	4

	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Захист теми Есе.	4
ТЕМА 3. Програмно-цільове управління та управлінські рішення	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 3. Програмно-цільове управління та управлінські рішення	-	-
	Практичне заняття за темою 3.	Презентація доповідей та активна робота в аудиторії. Контрольна робота.	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	-	-
Тема 4. Підготовка проектів управлінських рішень	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 4. Підготовка проектів управлінських рішень	-	-
	Практичне заняття за темою 4.	Активна робота в аудиторії.	-
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	-	-
Тема 5. Управлінські рішення в системі управління соціально-економічних систем	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 5. Управлінські рішення в системі управління соціально-економічних систем	-	-
	Практичне заняття за темою 5.	Активна робота в аудиторії. Модульна контрольна робота	16
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	-	-
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти управління безпекою розвитку соціально-економічних систем.			
ТЕМА 6. Система управління	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 6. Система управління економічною безпекою підприємства	-	-

економічною безпекою підприємства	Практичне заняття по темі 6.	Активна робота в аудиторії. Експрес-опитування	4
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	-	-
Тема 7. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища розвитку підприємства	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 7. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища розвитку підприємства	-	-
	Практичне заняття по темі 7.	Презентація доповідей та активна робота в аудиторії.	4
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Захист Есе	4
Тема 8. Аналіз діяльності конкурентів	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 8. Аналіз діяльності конкурентів	-	-
	Практичне заняття по темі 8.	Активна робота в аудиторії. Контрольна робота	7
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	-	-
Тема 9. Фінансово-економічна безпека підприємства в умовах його розвитку	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 9. Фінансово-економічна безпека підприємства в умовах його розвитку	-	-
	Практичне заняття по темі 9.	Презентація доповідей та активна робота в аудиторії.	4
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Захист індивідуального завдання	28
Тема 10. Аналітичне забезпечення формування та реалізації безпечних	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 10. Аналітичне забезпечення формування та реалізації безпечних стратегій розвитку підприємств	-	-

стратегій розвитку підприємств	Практичне заняття по темі 10.	Активна робота в аудиторії. Модульна контрольна робота	15
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		

Рекомендована література

Основна

1. Дідик А.М., Кузьмін О.Є., Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємства: підручник / А.М. Дідик, О.Є. Кузьмін О.Є. ; за заг. ред. А. М. Дідика. - Львів: НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019 рік .- 624 с.
2. Живко З.Б. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник / З.Б. Живко, О.В. Черевко, М.І. Копитко та ін.; за ред. З.Б. Живко, - Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2019 р. - 240 с.
3. Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник /Т.М. Іванюта Т.М., А.О. Заїчковський. - Київ : Видавничий дім «Центр учбової літератури», 2017 р. – 256 с.
4. Небава М.І. Економічна безпека підприємства: електронний навчальний посібник / М. І. Небава, Ю. В. Міронова. - Вінниця : Видавництво ВНТУ, 2017. – 75 с.
5. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник / Г.В. Соломіна. - Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018 рік. - 234 с.

Додаткова

6. Салоїд С.В. Механізм управління економічною безпекою підприємства: теоретичний аспект / Салоїд С.В. // Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут», №14, 2017 р. – Київ : НТУУ «Київський політехнічний інститут». – С. 265-276.
7. Харазішвілі Ю.М. Системна безпека сталого розвитку: інструментарій оцінки, резерви та стратегічні сценарії реалізації: монографія / Ю.М. Харазішвілі. - Київ : Ін-т економіки промисловості 2019 р. - 304 с.
8. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення : колективна монографія. / За заг. ред. д.е.н., доц. Вівчар О.І. Тернопіль: Економічна думка, 2019 рік. - 395 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

9. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
10. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
11. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. [Електронний ресурс]. Дисципліна «Управління безпекою розвитку соціально-економічних систем». Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=8390>.

